

Kdyby se eurozóna rozpadla

Jaký by byl osud smluv v eurech v případě katastrofického scénáře

Právníci od Londýna po Řím se připravují i na **černé scénáře dluhové krize**. Jaký by byl dopad na české smlouvy, kdyby se rozpadla eurozóna?

**JIŘÍ
HORNÍK**
advokát

Euro bylo ve své době naplněním obrovské vize a takovým krokem vpřed, že nikoho asi nepřekvapí, že evropské právo vůbec nepočítá s případným vystoupením z Evropské měnové unie (EMU). Hovoří se o tom, že měnová unie byla založena jako „jednosměrná“.

Pomineme-li možnost, že některý ze států poruší už uzavřené smlouvy nebo vystoupí z EU jako celku, připadá tak v úvahu jen „řízený“ proces spočívající ve změně příslušných základních evropských

smluv, a to se dvěma variantami. Buď odejde jeden či více států, ale EMU zůstane zachována. Nebo dojde k jejímu zániku jako celku.

První varianta by neměla na existenci eura jako samostatné měny vliv, druhá by nepochybně ke konci eura vedla. Státy, v nichž je euro jediným zákonným platidlem, by musely vyřešit otázku nástupnické měny. U třetích zemí by bylo nutné řešit „život po euru“, tedy jak nalozit se smlouvami denominovanými v eurech, které byly uzavřeny podle jejich práva. To se týká i případů, kdy by jednou stranou byly české obchodní společnosti (či oběma, což je poměrně běžná praxe).

Euro skončí, smlouvy platí dál

Co konkrétně by to znamenalo pro smlouvy v eurech, které byly uzavřeny podle českého práva?

Někoho by mohlo napadnout, že zánik sjednané měny povede automaticky k zániku povinnosti dlužníka svůj závazek splnit – kvůli takzvané nemožnosti plnění, kterou se zpravidla rozumějí objektivní okolnosti, například přírodní živly,

nebo fyzický zánik samotného předmětu plnění. Třebaže by zánik eura byl objektivní skutečností, dlužníci by s touto námitkou zřejmě neuspěli.

Stanovení náhradní měny by nebylo jednoznačné. Varianty řešení jsou nejméně dvě a soudy nerozhodují konzistentně.

Splnit závazek po zániku eura by totiž mohli, jen by museli zvolit jiné vyjádření hodnoty plnění.

Když ne v eurech, tak v čem?

Volba náhradní měny, pokud ji neurčí zvláštní český předpis, rozhoduje zejména o tom, kdo může přijít v důsledku kurzových změn zkrátka – zda věřitel, či dlužník. V dnešních právních předpisech se ale těžko hledá jednoznačná odpověď.

Na jednu stranu má dlužník přednost před věřitelem v tom, že si může alternativní plnění zvolit

sám; odpovídá ale věřiteli za případnou škodu tím způsobenou. Na straně druhé upřednostňují obecně uznávané právní zásady (například UNIDROIT 2010) věřitele, stejně jako umožňují úhradu v měně místa plnění, i když je původně sjednaná měna odlišná. Totéž připouštějí například i Principy evropského smluvního práva, které mají ambici stát se harmonizovanou úpravou evropského smluvního práva.

Stanovení náhradní měny by tedy nebylo jednoznačné, protože varianty řešení jsou nejméně dvě a ani soudy v podobných otázkách nerozhodují konzistentně.

Citlivé téma: směnný kurz

Prodereme-li se křovím alternativních měn, zbývá už jen určit příslušný směnný kurz. Na něm se totiž láme výhodnost či nevýhodnost dané měny pro smluvní strany a může vést i ke vzniku škody. I zde najdeme pár vodítek, avšak žádné jednoznačné řešení.

Obchodní zákoník při nutnosti přepočtu měn upřednostňuje „střední kurz mezi oběma měnami platný

v době, kdy se poskytuje peněžitě plnění“. To však předpokládá současnou existenci kurzů obou měn (té, která byla sjednána ve smlouvě, a té, v níž by měl dlužník závazek splnit). Nastane-li však splatnost závazku dlouho po zániku eura, bude jediný známý kurz ten, který by byl vůči novým nástupnickým měnám zafixován v okamžiku zániku eura. Mezi stranami smlouvy tak nepochybně může dojít ke sporu, zda použít tento kurz, nebo kurz k jinému dni, který by byl pro jednu či druhou stranu výhodnější. Na tuto otázku právní úprava jednoznačnou odpověď nepřináší. Objektivním řešením by zřejmě byl kurz stanovený ke dni zániku eura.

Případný zánik eura by přinesl, jak vidno, mnoho otázek. Pro případ, že na nás Zeus tuto pohromu nakonec sešle, by tak zákonodárce neměl váhat a měl by upravit nejasnosti právním předpisem. Není totiž nic horšího než nechat spoustu smluvních stran v nejistotě.

Autor (* 1974) je advokátem v AK Kocián Šolc Balaštitě